

((اولین قرارداد و امتیاز نامه بیمه در ایران))

بیمه یکی از مظاهر تمدن جدید است و در اثر توسعه ماشینیسیم ، گسترش شهرها اختراعات و کشفیات مختلف و پیشرفت صنایع و علوم تجلی خاصی داشته و پابای سایر علوم و فنون پیشرفت کرده است و مرحله خاصی را در حیات اقتصادی و اجتماعی ملل برای خود بدست آورده است .

بعضی از محققین مواردی که با بیمه منطبق باشد در قوانین حمورابی و آیات قرآن کریم و احادیث نبوی یافته اند لیکن بیمه بفرم و بصورت فعلی در قرون نوزده و بیست در جهان توسعه و رونق یافته است .

در کشور ما بیمه ایرانی رسماً از طرف دولت در سال ۱۳۱۴ تأسیس شده است و قبل از این تاریخ نمایندگان شرکتهای بزرگ خارجی در ایران بکار بیمه میپرداختند و تا زمان تأسیس شرکت سهامی بیمه ایران پیش از ده نمایندگان خارجی در مملکت فعالیت بیمه ای داشتند .

شرکت سهامی بیمه ایران از سال ۱۳۱۴ تأسیس شده و اولین قانون بیمه نیز هفتم اردیبهشت ماه ۱۳۱۶ از تصویب مجلس گذشته است لیکن قبل از اینکه شرکتهای بیمه خارجی از سال ۱۲۹۰ شمسی در ایران بکار پردازند شخصی بنام لازار پولیا کوف عضو شورای دولتی و رئیس اداره شرکت مروج تجارت و صناعت در ایران قراردادی را با دولت ایران امضاء کرده و امتیاز تمدنی بامور بیمه را برای مدت هفتاد سال برای خود کسب نموده است . متن این قرارداد تا کنون در هیچ جا منتشر نشده و حتی آقای دکتر آقایان مؤسس و اولین مدیرعامل بیمه ایران که تاریخچه مفصلی هم راجع به تأسیس بیمه در ایران نوشته از وجود چنین امتیازنامه ای بیخبر بوده است و در هیچیک از کتابها و مجلاتی که راجع به بیمه مطلب نوشته شده ذکر این امتیازنامه بمیان نیامده است . نگارنده پس از آنکه برای تدریس درس بیمه دانشکده علوم اداری و مدیریت بازرگانی دعوت شدم و شروع به تنظیم یادداشتهای خود و تهیه یادداشتهای

جدیدی در زمینه بیمه نمودم به امتیازنامه مورد بحث دسترسی یافتیم و از نظر آنکه متن سند بهیچ صورت و در هیچ جا منعکس نشده و کسی را بر آن دسترسی نبوده است ذیلاً عین امتیازنامه را نقل میکنیم. (این سند فعلاً جزء اسناد تاریخی در یکی از مجموعه‌های کتابخانه مجلس شورای ملی است و امتیاز بیمه در غره شهر جمادی الاولی ۱۳۰۸ هجری قمری در زمان سلطنت ناصرالدین‌شاه قاجار به آقای لازار پولیا کوف داده شده است) وحیدنیا

امتیازنامه بیمه حمل و نقل

تأسیس اداره بیمه و حمل و نقل در مملکت ایران

چون همواره منظور نظر همایونی، ترتیب اسباب آسودگی و امنیت و تهیه شرایط ضمانت و آسایش و راحت و بناهای خیر و اصلاحات مفیده بجهت آحاد و افراد رعایای خود و حفظ آنها از آفات و بلیات وارده از حریق یا خسارات زراعتی که بواسطه تکرک حاصل شوند و یا مرگ و میر دو آب و چهار پایان در شهرها و قصبات و قراء محروسه ایران و نیز چون همیشه مترصد و مصمم آن بوده و هستیم که بهر یک از رعایای خود حتی آنهاست که نه دارای ملک و نه مایه بضاعت هستند بخواهند در صورت غرضه بدنی و عجز از کار از گذران مالیه و معاش آتیه خود اطمینان حاصل کنند یا از معاش و مؤونه ایام پیری خود یا از گذران بازماندگان که پس از او بتوانند آبرو مندانه زندگی نمایند اطمینان حاصل کنند و سیله‌ای که ضمانت فقرات مزبور را نماید تدارک فرمائیم. بهمچنین محض تسهیل لوازم حفظ تجارت در داخله و یا داخله با خارجه از هر قسم خسارات و مخاطرات که در حمل و نقل و ارسال و مرسول و یا در حمل و انبار بر مال التجاره وارد میشوند لازم و متحتم شمردیم که یک اداره بیمه حمل و نقل در ممالک خود تأسیس و برقرار فرمائیم. علیهذا نظر به همین مقصود بموجب امتیازنامه حاضر به لازار پولیا کوف عضو حالیة شورای دولتی و رئیس اداره شرکت مروج تجارت و صناعت در ایران امتیاز و حق مخصوص مرحمت میفرمائیم که برای اجرائیات سابق الذکر در ممالک ما دایره بیمه حمل و نقل احداث نماید که موافق شروط مفصلة الذیل معمول و مجری گردد.

فصل اول - اعمال مزبوره فوق در تمام قطعات مملکت ایران از روز امضای

امتیازنامه حاضر تا مدت هفتاد و پنج سال معمول و متداول خواهد بود. در عرض مدت

مزبوره بغیر از صاحب امتیاز یا کمپنی یا شرکتی که صاحب امتیاز تشکیل خواهد داد احدی حق نخواهد داشت که وجه این الوجوه به رسم و رسمی که باشد اداره حمل و نقلی تأسیس و احداث نماید ولیکن بدینوسیله هر کسی حق داشته و میتواند بدون تأسیس اداره دفتر هر قسم حمل و نقلی را در مملکت ایران بنماید بدون اندازه وجه معینی و نیز اداره پست دولتی هم حق دارد که هر اندازه بتواند حمل و نقل امانات بنماید. (توضیح آنکه چاروادار و شتردار و گاری دارها و غیره که حال معمول و متداول است و مشغول حمل و نقل هستند بهیچوجه من الوجوه ممنوع از کارشان نخواهند بود.)

فصل دوم - این اداره موسوم به اداره بیمه و نقلیات بوده و دارای مهر مخصوص خواهد بود که منحصراً کارهای خود باشد و جمیع اسناد و نوشتجات و قبوض و مراسلات و غیره و غیره که از اداره مرکز به شعبات آن صادر میشود مهور بدان خواهد بود.

فصل سیم - محل اداره مرکز به شعبات آن در دارالخلافه ناصری تهران خواهد بود ولی در جمیع شهرها و نقاط دیگر از مملکت ایران که اداره مزبوره صلاح و لازم شمارد شعبات برقرار خواهد نمود.

فصل چهارم - دوایر دولتی و عمال و مباشرین مملکت ایران مکلف هستند که در جمیع اظهارات و دواعی مراجعه با امور متعلقه به امتیاز نامه حاضر از اداره مرکز به اجزای آن چه در دارالخلافه و چه در سایر ولایات حمایت و اعانت نمایند.

فصل پنجم - اداره بیمه و نقلیات حق خواهد داشت که در جمیع بلاد و قراء و نقاط ممالک محروسه ایران از قرار تفصیل ذیل بیمه و تضمین نماید :

اولاً هر قسم اموال و مخلفات و املاک را از خسارات و ضرر و خرابی که از حریق یا بواسطه سوء استعمال اسباب در حریق و یا بواسطه در بردن اثاث البیت در صورتیکه بیمه شده باشند ضمانت خواهد نمود.

ثانیاً محصولات زراعتی را از خساراتی که بواسطه تگرگ حاصل میشود.

ثالثاً هر نوع حیوانات را از مرگ و میر.

رابعاً مال التجاره و بارهای کشتی و امانات و عموماً هر قسم محمولات و اشیاء

گرا بیا و کشتی بخاری و کشتی بادی و کرجی و قایقهاییکه بار داشته یا خالی باشند و

واکن و مسافرین کشتی و کرایه خواه در کشتی یا در خشکی بوده باشد و غیره را بیمه خواهد کرد از هر قسم خسارات و خطر که هنگام نقل به خشکی یا بدریاچه یا به رودخانه یا به نهرهای طبیعی و یا به نهرهای مصنوعی وارد آیند .

خامساً : سرمایه ها و منافع آنها را که بعد از انقضای مدتی که در کنترات اداره بیمه معین شده بصاحب تنخواه یا بوارث او کارسازی خواهد شد .

سادساً : مسافرین بیمه شده را از هر قسم حوادث و مخاطرات که در عرص راه اتفاق بیفتد .

فصل ششم - اداره بیمه و نقلیات هر نوع مال التجاره و بارهای کشتی و اشیاء سنگین و سایر اشیاء را خواه بواسطه راههای آهن بخار یا راههای شوسه یا سائرهاهایی بروبحر در داخل ایران و همچنین مال التجاره و اجناس و غیره که در ممالک محروسه ایران بخارج فرستاده میشود حمل و نقل خواهد داد .

فصل هفتم - شرایطی که در جمیع انواع بیمه و نقلیات فوق الذکر باید رعایت شوند از قبیل قدر و مبلغ و شرایط ادای وجه بتوسط مشتریها با اداره و شرائط گرامت دادن اداره به مشتریان و غیره بسته به قراردادی خواهد بود که مشتریان با کمال رضایت با اداره داده اند و شرایط مزبوره جمعاً بطور واضح و مفصل در آن قبضی که اداره مرکزی یا شعبات آن بمشتریان خواهد داد مندرج خواهد شد و قبوض مزبوره دارای يك کنترات صریحی خواهد بود که ما بین اداره و مشتریان منعقد شده باشد .

فصل هشتم - همچنین نظر بفواید عامه که در ایجاد این اداره برای مملکت خواهد داشت و محض آنکه تمام رعایای ما با خرج قلیلی بتوانند از فواید سابق الذکر آن اداره بهره مند و مستفیض گردند جمیع عملیات و معاملات و تمامی اسناد و نوشتجات متعلقه با اداره مرکزی و شعب و فروعات آن و اثبارها و آنچه تعلق بآنها دارد و نیز خود دفترخانه ها و اشخاصیکه در آنها مشغول خدمت هستند در طول مدت این امتیازنامه (اعتبارنامه) از جمیع حقوق دیوانی از قبیل مالیات و راهداری و حقوق نقدیه و غیره

خواه از حقوقی باشند که اکنون متداول و معمول هستند یا حقوقی که در آتیه یعنی در مدت طول این امتیازنامه برقرار خواهد شد بهر اسام و رسم که باشد معاف خواهند بود و نیز اشیائی که برای اداره بیمه و نقلیات لازم خواهند شد از قبیل ملزومات و اثاث البیت و دفاتر و سائر ملزوم و شعبات آن و اشیاء باربندی از قبیل مشمع و غیره و منگنه و آلات بار کردن محمولات و سایر آلاتیکه در انبار گذاشته خواهد شد و تلمبه جهت حریق و غیره از جمیع حقوق کمرب و راهباری و مالیات و غیره معاف خواهد بود ولی اداره کمرب حق رسیدگی باین بارها را دارد که اگر چیزی غیر از اشیاء فوق و مال التجاره داخل باشد کمرب دریافت کند. توضیح آنکه اشخاصیکه نوشته شده است در اداره جات بیمه و نقلیات مشغول کار هستند اگر خارجه هستند که البته معاف خواهند بود ولی اگر رعیت داخله باشد اگر آن شخص مالیات بده باشد مالیات به آنها بسته نخواهد شد ولی اگر مالیات بده دیوان باشند از مالیات ملکی یا مالی یا سرشماری و امثال آن واضح است که باید کماکان اداء کند، و معاف نخواهد شد.

فصل دهم - در مقابل معافیت مزبور صاحب امتیاز باید در ده ساله اول بکار همه ساله ششصد تومان و در ده سال ثانی هفتصد تومان و در سنوات بعد تا انقضای مدت امتیازنامه حاضره سالی یکهزار تومان بخزانة دولت علیه بپردازد.

فصل یازدهم - صاحب این امتیاز حق دارد که یک شرکت مخصوص تشکیل بدهد که هر یک قسمتی از سرمایه را بگذارند یک شرکت سهامی تأسیس نماید و در صورت اخیر حق خواهد داشت که با او بلیگاسیون یا اسناد دیگر که صلاح بدانند صادر کند. بدیهی است دولت علیه ایران ضمانت این اسناد را نخواهد نمود.

فصل دوازدهم - هر گاه در عرض مدت سه سال از تاریخ صحنه این قرارنامه صاحب امتیاز شروع به تأسیس بنای فوق الذکر ننمود امتیازنامه حاضره بکلی از درجه اعتبار ساقط خواهد بود. این قرارنامه بتاريخ غره شهر جمادی الاول ۱۳۰۸ پارس نیل در تهران نسخین نوشته و مبدله شد.